

صدا

به مثابه هنر شنیداری

رودلف آرنهایم
Rudolf Arnheim

برگردان:
دکتر محمد اخگری
Mohammad Akhgari

انتشارات دانشگاه صداوسیما

- سرشناسه : آرنهیم، رودلف، ۱۹۰۴-۲۰۰۷م. Arnheim, Rudolf
- عنوان و نام پدیدآور : صدا به مثابه هنر شنیداری/ رودلف آرنهیم؛ برگردان محمد اخگری.
- مشخصات نشر : تهران: دانشگاه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، انتشارات، ۱۴۰۰.
- مشخصات ظاهری : ۲۵۴ ص.: مصور.
- فروست : انتشارات دانشگاه صدا و سیما: ۱۶۶.
- شابک : ۳-۷۳-۸۳۸۰-۶۰۰-۹۷۸: ۸۰۰۰۰۰ ریال
- وضعیت فهرست نویسی: فیبا
- یادداشت : عنوان اصلی: Rundfunk als Hörkunst und weitere Aufsätze zum Hörfunk, 2001.
- یادداشت : کتابنامه: ص. ۲۵۳-۲۵۴.
- موضوع : رادیو - بخش Radio broadcasting
- موضوع : صوت -- جنبه های روان شناسی Sound -- Psychological aspects
- شناسه افزوده : اخگری، محمد، ۱۳۵۰ - مترجم
- شناسه افزوده : دانشگاه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. انتشارات
- رده بندی کنگره : PN ۱۹۹۱/۵ / رده بندی دیسی: ۳۸۴/۵ / شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۷۴۷۱۷

انتشارات دانشگاه صدا و سیما
عضو انجمن فرهنگی ناشران کتاب دانشگاهی

صدا به مثابه هنر شنیداری

رودلف آرنهیم

برگردان: دکتر محمد اخگری

ویراستار: ابراهیم حقیقی
طراح جلد: علیرضا امامی
چاپ و صحافی: سروش
چاپ اول: بهار ۱۴۰۰
قیمت: ۸۰۰۰۰۰ ریال
شابک: ۳-۷۳-۸۳۸۰-۶۰۰-۹۷۸

تمامی حقوق این اثر متعلق به دانشگاه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران است.
تهران - ابتدای بزرگراه آیت الله هاشمی رفسنجانی - دانشگاه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
انتشارات (تلفن و دورنگار) ۲۲۶۵۲۸۴۴ - فروشگاه ۲۲۱۶۸۶۲۰ www.iribu.ac.ir

فهرست

۷	مقدمه مترجم
۱۳	پیشگفتار جدید (۱۹۷۸)
۱۹	مقدمه
۲۷	جهان بینی گوش
۳۳	جهان صداها
۵۵	جهت و فاصله
۹۱	پژواک فضای محیط
۹۹	توالی و مجاورت
۱۱۷	ضرورت فیلم شنیداری
۱۲۳	در ستایش نادیدن: رهاشدن از جسم
۱۸۵	نویسنده و کارگردان
۱۹۱	هنر سخن گفتن برای همگان
۲۰۳	رادیو و ملت‌ها
۲۲۷	روان‌شناسی شنوندگان رادیو
۲۴۳	تلویزیون
۲۵۳	ضمائم
۲۵۳	زندگی‌نامه و آثار مؤلف
۲۵۵	فهرست مقالات آرنهايم درباره رادیو

مقدمه مترجم

زانکه اول سمع باید نطق را

سوی منطق از ره سمع اندر آ

مولانا جلال الدین بلخی

ادراک شنیداری نزد اهل اندیشه و هنر چه از منظر معرفتی و چه از منظر حسی و هنری بسیار حائز اهمیت است. برخی از حکما «سمع» را مقدمه «نطق» و «شنیدن» را به سبب توجه به عالم معقولات، در مقایسه با «دیدن» که به عالم محسوسات نظر دارد، دارای دامنهای وسیع تر می دانند و آن را دروازه ورود به تعقل و معنا می شناسند که به تعبیر مولانای بلخی: فریگی اندیشه بشر از راه گوش است^۱. انسان به واسطه اصواتی که از طریق گوش به مغز او می رسند، هم نطق و گفتار را درک می کند و هم در طنین منظم و هنرمندانه اصوات تخیل می کند، تفکر می کند، به هیجان می آید، شاد می شود و نیز غمگین. گاه با صدایی یا نواهی قدیمی و آشنا به دنیای خاطرات سفر می کند.

۱. آدمی فریبه شود از راه گوش

صداها را گوناگون از موسیقی و جلوه صوتی گرفته تا پژواک محیط و نطق انسان و حتی سکوت، به واسطه شنیدن، جهان بینی شنیداری بشر را شکل می دهند و هنر شنیداری نیز بر بستر صدا شکل می گیرد. این صداها هر کدام به تنهایی و یا در ترکیب با یکدیگر، معانی و مفاهیم مختلفی را به ذهن متبادر می سازند و به همین سبب تولید هنر شنیداری کاری سهل و ممتنع است. از یک سو سهل است، چرا که به سبب دیداری نبودن، نیازمند دکور و ابزار و آلات فراوان نیست و تغییر صحنه و مکان و حرکت در زمان حال و آینده و شخصیت پردازی تخیلی، ذهنی و ماورایی در یک لحظه و با بهره گرفتن از کلامی کوتاه، جلوه ای صوتی، موسیقایی و حتی خصوصیات فیزیکی صدا مانند ارتقاع و طنین و شدت امکان پذیر می شود و ممتنع از آن نظر، که تولید و انتخاب همین اصوات که دال صوتی بر کنش یا صحنه و محیط باشند، کاری ظریف و بسیار هوشمندانه است و شمع آکوستیکی هنرمند را می طلبد و البته نمونه عالی هنر شنیداری، هنر موسیقی و ترکیب اصوات آلات موسیقایی است که نظم و قانون شگفت انگیز آن، شنونده را مجذوب می سازد.

پیدایش رسانه های شنیداری از صفحه گرامافون گرفته تا رادیو امکان ضبط و انتقال صدا را فراهم ساخت و همین امکان، فرصت تولید ادبیات صوتی را موجب، و به تعبیری رسانه شنیداری به عنوان هنر شنیداری مطرح شد. رادیو و دیگر رسانه های شنیداری از زمان پیدایش تاکنون بیشتر از منظر ارتباطی و ژورنالیستی، و کمتر از منظر هنری، مورد مطالعه قرار گرفته اند. حال آن که به تعبیر آرنهیم رسانه شنیداری ظرفیت تولید فاخرترین آثاری هنری شنیداری را داراست و هم از این روست که صدا به عنوان ماده اصلی هنرهای شنیداری، جان مایه کتاب پیش رو به قلم روان شناس، زیبایی شناس و نظریه پرداز اهل برلین، ژردولف آرنهیم، است.